

Gąsiorowski, Władysław

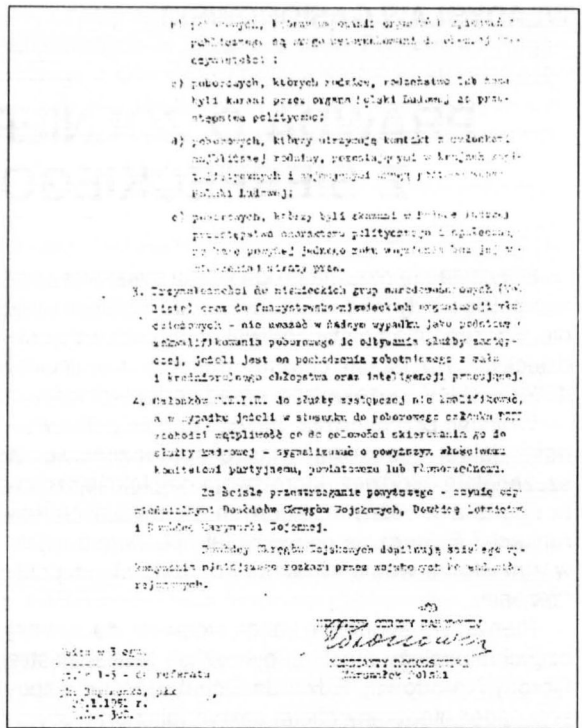
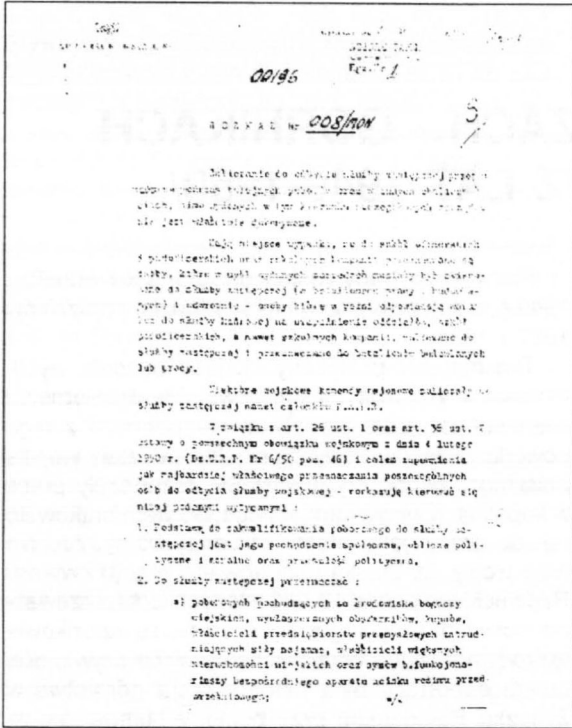
Prawda o żołnierzach-górnikach z sierpeckiego : (z lat 1949-1959)

Notatki Płockie 38/2-155, 23-28

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

działaczy, a nieraz i członkowie Polskiego Stronnictwa Ludowego - Stanisława Mikołajczyka. Kolejną grupę stanowili poborowi z rodzin karanych bądź jeśli sami byli karani sądami wojskowymi za działalność polityczną na podstawie słynnego dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r.⁴

W rozkazie Rokossowskiego nic nie mówiło się o karanych za przestępstwa kryminalne. Oni byli w oczach ówczesnej władzy "porządnymi ludźmi".

Na marginesie należy stwierdzić, że problem karania naszych obywateli przez sądy wojskowe na podstawie dekretu z 13 czerwca 1946 r. wymaga pilnego odrębnego zajęcia się, tym bardziej, że szeregi niewinnie skazanych znacznie wykruszyły się i za 10 lat może nie być żadnego "świadka" - sądownego i skazanego.

Ostatnią grupę stanowili ci poborowi, którzy "nie podobali się" gminnym funkcjonariuszom Urzędu Bezpieczeństwa. Trzeba wiedzieć, że każda gmina miała swojego "aniola stróża" w postaci funkcjonariusza UB, który w trakcie poboru, a właściwie jeszcze przed poborem, decydował w sposób jedno-

znaczny o losie poszczególnych poborowych.

Zatarty się w pomroce niepiamięci tamte, dla wielu tragiczne lata.

Po "Październiku" 1956 r. zaczęto odchodzić od wojskowych batalionów górniczych, w zamian wprowadzano tzw. zastępczą służbę wojskową /znąną i obecnie/. Na komisjach wojskowych proponowano poborowym pracę w kopalni węgla zamiast służby wojskowej. Ta forma odpracowywania służby wojskowej miała różną popularność, ale dzięki niej wielu młodych ludzi "ominęło" mundur wojskowy i koszary. Późniejsze odpracowywanie wojska w kopalni, zapisało się na tyle mocno w świadomości naszego społeczeństwa, że wyrządza obecnie wiele krzywdy prawdziwym żołnierzom-górnikom.

W chwili, gdy powstał Związek Represjonowanych Żołnierzy-Górników /15 grudnia 1991 r./, znaczna część społeczeństwa uważała żołnierzy-górników, za tych, którzy odpracowywali wojsko.

Z całą odpowiedzialnością pragnę stwierdzić, i mocno podkreślam, że żołnierze-górnicy byli autentycznymi żołnierzami /przeważnie bez broni/ oraz

Poborowi z powiatu sierpeckiego w Wojskowych Batalionach Górniczych⁷

rok urodzenia	ilość	rok poboru	ilość
1927	10	1949	3
1928	16	1950	22
1929	10	1951	12
1930	8	1952	26
1931	14	1953	16
1932	12	1954	10
1933	16	1955	8
1934	10	1956	13
1935	11	1957	1
1936	5	1958	1
	112		112

czas trwania służby	ilość poborowych
do 6 m-cy	2
do 12 m-cy	1
do 18 m-cy	9
do 24 m-cy	33
do 25 m-cy	6
do 26 m-cy	9
do 27 m-cy	12
do 30 m-cy	15
do 32 m-cy	21
do 37 m-cy	4
średnio 28 miesięcy	

Przyczyny wcielenia 112 osób z powiatu sierpeckiego ⁸

a/ z powodu pochodzenia kulackiego -	64 osoby	57,1%
b/ z powodu niepewności politycznej -	16 osoby	14,3%
c/ z powodu posiadania rodziny za granicą -	16 osoby	14,3%
d/ z powodu skazania sądowego /wojskowego/ -	14 osoby	12,5%
e/ z powodu przynależności do PSL -	11 osoby	10,0%
f/ z powodu przynależności do AK lub WiN -	8 osoby	8,0%
g/ ksiądz w rodzinie lub pobyt w seminarium -	5 osoby	4,5%
h/ bez podania wyraźnego powodu -	13 osoby	11,5%

Lp.	gmina	poborowi skierowani do Wojsk. Bat. Górniczych	procent do ogółu w powiecie	miejscowości w powiecie sierpeckim		
				ogółem w gminie	z których skierowano poborowych	%
1.	Gozdowo	23	20.5	34	11	32.4%
2.	Mochowo	11	9.8	43	7	16.3%
3.	Rościszewo	12	10.7	30	6	20.0%
4.	Sierpc	14	12.5	40	8	20.0%
5.	Szczutowo	11	9.8	25	8	32.0%
6.	Zawidz	35	31.2	54	13	24.1%
7.	m. Sierpc	6	5.3			

autentycznymi górnikiem, pracującymi ciężko za byle jaką strawę /za którą potracano z niskiej, dniwkowej płacy/, na najbardziej niebezpiecznych ścianach i filarach i innych groźnych urobiskach, tam, gdzie cywile odmawiali pracy. Pracowali pod groźbą pokazowych sądów wojskowych, także przy pozyskiwaniu rud uranu. Posiłki były marne, żołnierze chodzili zawsze głodni, wychodząc ze stołówek, nie mogli pochwalić się sytością, co najwyżej, niewielkim zaspokojeniem głodu. Ośmiogodzinny dzień pracy mało kiedy obowiązywał. Pracowano po 10, 12, a nawet więcej godzin na dobę i do tego nawet w święta. Autor tego opracowania miał np. wolne Boże Narodzenie, ale następna wolna niedziela przypadła dopiero pod koniec lutego, natomiast w dzień Wielkiej Nocy również pracował.

Żołnierzy-górników powoływano do wojska w wojskowych komendach uzupełnień, nie pytając o zdanie, w jakiej formacji chcą odbywać służbę wojskową. Mundurowano, kwaterowano w koszarach, przeprowadzano bardzo skrócony okres rekrucy /unitarkę/. Autor przeszedł ten okres w ciągu 24 dni. 1 października był pobór, a 25 października - przysięga. Składano przysięgę wojskową, a tuż po niej rozpoczynała się praca w kopalniach.

I uwaga: po przysiędze nie oddelegowywano do pracy w górnictwie, jak wielu uważa. Pozostawano w dalszym ciągu żołnierzami. Była pobudka i gimnastyka, a do kopalni i z kopalni prowadzeni byli przez podoficera szykiem zwartym w mundurach wojskowych, niejednokrotnie czołgając się, lub biegiem. Po powrocie i skromnym obiedzie czekały normalne zajęcia wojskowe, ćwiczenia, skrócone w czasie, ale nie w ilości wyciskanego potu. Uzbrojenie stanowiły stare typy broni, często z poprzewiercanymi łufami, (bo byli niepewnego pochodzenia). Na urlopy /bardzo rzadko, przeważnie raz w roku na 7 dni, jeżdżono w mundurach, i dlatego byli kontrolowani przez wojskowe patrole garnizonowe. Byli więc żołnierzami - tyle że, gorszej, drugiej kategorii.

Spoleczeństwo musi poznać prawdę o Wojsko-

wych Batalionach Górniczych. Jest to bowiem również kawałek naszej najnowszej historii. Ci ludzie byli naprawdę represjonowani.

Ilu żołnierzy górników było wśród poborowych? Autor posiada materiały z całego województwa płockiego /stan na dzień 20 grudnia 1992 r - 290 członków Związku/.⁵

Ale dane z terenu województwa może nie są zbyt dokładnie opracowane. Rzetelnie i dokładnie są opracowane dane z byłego powiatu sierpeckiego. Rejestr byłych żołnierzy-górników obejmuje 112 nazwisk.⁶

Ilu nie zgłosiło się do Związku Represjonowanych Żołnierzy-Górników? Tego autor nie mógł ustalić. Część zmarła, część zaniechała ujawnienia się jako żołnierze-górnicy.

Tam gdzie okres służby wojskowej wynosił od 6 do 18 miesięcy, to były przypadki zwolnień z wojska na podstawie orzeczenia Wojskowych Garnizonowych Komisji Lekarskich, a więc byli to kalecy po wypadkach w pracy.

Powodów wcielenia poborowych z powiatu sierpeckiego nie należy sumowywać, ponieważ bywały wypadki, że przyczyny nakładały się na siebie /np. u piszącego przynależność do PSL występowała razem z karalnością jego ojca sądem wojskowym na podstawie dekretu z 13 czerwca 1946 r./

Jak wyglądała geografia poboru według gmin oraz poszczególnych miejscowości, obrazuje poniższa tabela.⁹

A oto miejscowości według gmin oraz ilości poborowych:

Gmina Gozdowo: Rogienice - 4, Antoniewo - 3, Kowalewo - 3, Bombalice - 2, Golejewo - 2, Lelice - 2, Rycharcice - 2, Węgrzynowo - 2, Gozdowo - 1, Kolczyn - 1, Miodusy - 1. /łącznie: 23/

Gmina Mochowo: Bożewo - 4, Adamowo - 2, Choczeń - 1, Dobaczewo - 1, Dobrzeńce - 1, Łukoszyn - 1, Żuki - 1. /11/

Gmina Rościszewo: Pszczele - 5, Łukomie - 3, Górtaty - 1, Lipniki - 1, Pianki - 1, Polik - 1. /12/

Interpelacja

do prezesa Rady Ministrów

w sprawie losów górników deportowanych ze Śląska
w głąb ZSRR w 1945 r.

W czasie prac posła Witolda Chrzanowskiego w Sejmie X kadencji nad projektem ustawy o uprawnieniach żołnierzy zatrudnionych w kopalniach, jego respondenci zwrócili uwagę na to, że zatrudnienie w kopalniach więźniów politycznych, a następnie żołnierzy było między innymi wypełnieniem deficytu rąk do pracy w przemyśle węglowym spowodowanym deportacją ze Śląska w 1945 r. w głąb ZSRR kilkunastu tysięcy górników polskich i eksploatacją ich w kopalniach ZSRR.

Według przywołanych przez jednego z respondentów danych, opracowanych przez prof. Jerzego Janosa i opublikowanych w jego książce pt: „Historia górnictwa węglowego w Polsce Ludowej 1945-1970” (PWN, W-wa 1973, s. 71), chodzi tu o grupę minimum 13 182 osób deportowanych, w tym:

— 2 667 osób z Rudzkiego Zagłębia Przemysłu Węglowego

— 2 006 osób z Bytomskiego Zagłębia Przemysłu Węglowego

— 5 418 osób z Zabrzeńskiego Zagłębia Przemysłu Węglowego

— 429 osób z Rybnickiego Zagłębia Przemysłu Węglowego

— 2 662 osoby z Gliwickiego Zagłębia Przemysłu Węglowego.

W związku z tym, my posłowie kontynuatorzy prac podjętych w poprzedniej kadencji przez posła Witolda Chrzanowskiego zwracamy się do rządu Rzeczypospolitej Polskiej o:

1. ustalenie faktycznej liczby deportowanych górników z Polski do ZSRR,

2. ustalenie faktycznej liczby osób, które powróciły do kraju w ramach repatriacji i ich losów oraz warunków życia,

3. ustalenie liczby osób, które do kraju nie powróciły i z jakich przyczyn, w miarę możliwości ustalenia ich losów,

4. podjęcie międzyrządowych negocjacji w sprawie wyczerkowania odszkodowania dla deportowanych za ich niewolniczą pracę w kopalniach ZSRR oraz odszkodowań dla rodzin deportowanych, którzy zginęli przy pracy w sowieckich kopalniach, lub zmarli tam z wycieńczenia,

5. zabezpieczenie w prawie emerytalnym ekwiwalentnych przeliczników czasu pracy w kopalniach ZSRR do emerytur i rent, uwzględniających uciążliwość tej pracy,

6. wynegocjowanie warunków powrotu tym, którzy pragnęliby wrócić do ojczyzny, z uwzględnieniem ewentualnego przeznaczenia mieszkańców zwalnianych przez oficerów radzieckich, dla osiedlania się powracających do krajów górników.

Posłowie Stanisław Żelichowski,
Piotr Barciński

Ciechanów, dnia 25 lutego 1992 r.

Gmina Sierpc: Susk - 4, Rachocin - 3, Warzyn - 2, Milobędzin - 2, Babiec - 1, Dąbrówki - 1, Gorzewo - 1. /14/

Gmina Szczutowo: Gójsk - 2, Łazy - 2, Podlesie - 2, Gorzeń - 1, Grądy - 1, Mierzęcin - 1, Modrzewie - 1, Słupia - 1. /11/

Gmina Zawidz: Jaworowo - 5, Milewo - 4, Osiek - 4, Zalesie - 4, Mańkowo - 3, Szumanie - 3, Gutowo - 2, Kosemin - 2, Orłowo - 2, Zgagowo - 2, Żabowo - 2, Chabowo - 1, Wola Grąbiecka - 1. /35/

Miasto Sierpc: 6 poborowych.

Tak nierównomierny pobór świadczy o jego represyjnym charakterze. Powiat liczył 226 wiosek, a do kopalni skierowano poborowych tylko z 53 wiosek. Pobór był bardzo zróżnicowany, były bowiem wioski, z których po kilku odbywało służbę wojskową w kopalni. Do nich należały m.in. Bożewo, Jaworowo, Milewo, Osiek, Pszczele, Rogienice, Susk, Zalesie i inne. Świadczy to o tym, że do mieszkańców tych wiosek i do poborowych z tych miejscowości, władza nie miała zaufania i dlatego stosowała represyjny charakter służby wojskowej w kopalni.

Ale były również wioski, z których tylko pojedyncze osoby trafiały do kopalni. Zresztą 13 poborowych /11,5%/ nie zna powodu skierowania ich do kopalni. Ale powód musiał istnieć, ponieważ w latach 1949-1956, urząd bezpieczeństwa miał dokładnie spenetrowane wioski i w miarę dokładne rozeznanie, kogo kierować do kopalni.

Podczas pracy w kopalniach zdarzały się wypadki śmiertelne. Tylko w plutonie autora tego opracowania zginęło 2 żołnierzy, ale nie dotyczy to opisywanego terenu. Z autorem w kopalni Rozbark pracowało zaledwie 5 żołnierzy z rejonu sierpeckiego i to w różnym czasie. Najpierw p. Czesław Rzeszotarski z Pszczel, potem z autorem Janusz Dobrzeńcki z Żuk i Leszek Chętkowski, a następnie p. Józef Śliwicki z Adamowa.

Dużo było wypadków potłuczeń, połamań i innych poturbowań w kopalniach. Wśród żołnierzy górników z tego terenu ustalono 24 wypadki, /to 21,5 procent pracujących żołnierzy/. np. p. Józef Śliwicki z Adamowa - połamanie nogi, p. Kazimierz Żółtański z Lelic - całościowe potłuczenie z uszkodzeniem czaszki.

Zagadnienie wypadków w kopalniach wśród żołnierzy wymaga dokładnego opracowania. Oprócz wypadków żołnierze ulegali chrobom z racji pracy w kopalni. Np. autor przeszedł bardzo silne zapalenie ucha środkowego oraz nabawił się przepukliny brzusznej - od dźwigania ciężarów.

Obecnie wielu żołnierzy-górników żyje w trudnych warunkach, u wielu odzywają się urazy doznane w kopalniach. Połamania i inne ciężkie potłuczenia, nawet po latach są bardzo uciążliwe. Natomiast "panowie", którzy dokonywali represyjnej selekcji, kierując do kopalni, bez wyroku jako wrogów narodu, otrzymują niezłe emerytury i ... dodatki kombatanckie... za dobrze spełniony obowiązek.

Czy tak powinno być?

Jak do tej pory, to tylko Ministerstwo Obrony Narodowej oficjalnie uznało represyjny charakter takiej służby wojskowej. Jest to zawarte w piśmie Wiceministra Obrony Narodowej do Spraw Wychowawczych Nr 1763 z dnia 8 września 1992 r.¹⁰

Dowodem dobrej współpracy między Wojskową Komendą Uzupelnień a Zarządem Okręgu Związku Represjonowanych Żołnierzy-Górników w Płocku jest wydawanie zaświadczeń.¹¹

Jest to dobra współpraca, szczególnie z pożytkiem dla byłych żołnierzy-górników. Dzięki za to Władzom Wojskowym w Płocku.

Słowa podziękowania również, a może przede wszystkim należą się władzom Polskiego Stronnictwa Ludowego za bezinteresowną pomoc, bo zarówno na szczeblu centralnym Naczelny Komitet Wykonawczy PSL, jaki w Płocku Zarząd Wojewódzki PSL z Biurem Poselsko-Senatorskim zapewniły zarządowi Związku Represjonowanych Żołnierzy-Górników bezpłatne lokum. Podobnie jest w wielu województwach.

Zarząd Okręgu Związku Represjonowanych Żołnierzy-Górników w Płocku od 9 stycznia 1993 r. stanowią następujący koledzy:

- kol. Władysław Gąsiorowski - Sierpc - Prezes
- kol. Zaleski Marcin Leon - Płock - Wiceprezes
- kol. Sawicki Tadeusz - Gostynin - Sekretarz

kol. Sikorski Kazimierz - Gąbin - Skarbnik
kol. Jasiński Zygmunt - Kaszewy - Członek Prezydium

kol. Józwiak Stanisław - Sierpc - Członek Prezydium

kol. Szczepaniak Jan - Łęczyca - Członek Prezydium

kol. Brygier Andrzej - Staroźreby - Członek Zarządu

kol. Koprowski Jerzy - Kutno - Członek Zarządu
kol. Kozłowski Aleksander - Gostynin - Członek Zarządu

kol. Tokarski Stanisław - Cybulin - Członek Zarządu
kol. Wasilewski Lucjan - Gostynin - Członek Zarządu

kol. Zgorzelski Jan - Płock - Członek Zarządu
kol. Zieliński Jan - Płock - Członek Zarządu

kol. Żurawski Janusz - Sierpc - Członek Zarządu
Sąd Koleżeński

kol. Podgórski Jan - Płock - Przewodniczący
kol. Gąszewski Piotr - Płock - Członek

kol. Szpiek Roman - Płock - Członek
Komisja Rewizyjna

kol. Sułkowski Wiesław - Sierpc - Przewodniczący
kol. Galczyński Janusz - Płock - Członek

kol. Mróz Stanisław - Bombalice - Członek

Lista byłych żołnierzy-górników z rejonu sierpeckiego.

1. Adamczyk Bogdan - Bożewo
2. Adamczyk Jan - Bożewo
3. Adamski Józef - Orłowo
4. Antczak Józef - Modrzewie
5. Bielecki Józef - Jaworowo
6. Błaszczak Tadeusz - Milewo
7. Borowski Zdzisław - Choczeń
8. Brodziński Kazimierz - Słupia
9. Cackowski Kazimierz - Grądy
10. Cackowski Stanisław - Rogienice
11. Chętkowski Leszek - Warzyn
12. Czajkowski Bolesław - Mierzęcin
13. Czubak Tadeusz - Rycharcice
14. Denst Ryszard - Łukoszyn
15. Dobrosielski Damazy - Milewo
16. Dobrosielski Damazy - Osiek
17. Dobrosielski Jan - Chabowo
18. Dobrzeński Janusz - Żuki
19. Dzierżbiński Jan - Susk
20. Drzewaszewski Ignacy - Lelice
21. Feltycki Wiesław - Kosemin
22. Gawlik Edward - Polik
23. Gawski Kazimierz - Milewo
24. Gąsiorowski Władysław - Sierpc
25. Gozdzikowski Stanisław - Susk
26. Gozdzikowski Zenon - Susk
27. Grabowski Jan - Jaworowo
28. Grabowski Zachariusz - Jaworowo
29. Gutkowski Ryszard - Gutowo
30. Gutkowski Stefan - Gutowo
31. Gzubicki Mieczysław - Gójsk
32. Gzubicki Tadeusz - Podlesie
33. Hnat Michał - Żabowo
34. Hińcz Czesław - Rachocin
35. Jabłoński Jan - Zalesie
36. Jarzyński Jan - Golejewo
37. Jaworski Józef - Zalesie
38. Jażdżewski Zygmunt - Łukomie
39. Józwiak Stanisław - Sierpc
40. Karczewski Włodzimierz - Pszczele
41. Kądalski Jerzy - Gozdowo
42. Kowalski Henryk - Bożewo
43. Kowalski Kazimierz - Sierpc
44. Kozakiewicz Stanisław - Podlesie
45. Król Zdzisław - Gozdy
46. Krzyczkowski Jan - Łazy
47. Kujawski Stanisław - Jaworowo
48. Kumiński Aleksander - Sierpc
49. Lendzion Kazimierz - Szumanie
50. Lewandowski Eugeniusz - Zgagowo
51. Ludwiczak Adam - Rogienice
52. Ludwiczak Władysław - Orłowo
53. Malanowski Stefan - Milewo
54. Marcinkowski Jan - Jaworowo
55. Matczak Stanisław - Kowalewo
56. Mazurowski Witold - Rachocin
57. Mieszkowski Adam - Rachocin
58. Mioduski Stanisław - Miodusy

59. Mróz Stanisław - Bombalice	86. Stawski Bogusław - Sierpc
60. Nawrocki Mieczysław - Miłobędzyn	87. Strusiński Józef - Łukomie
61. Nawrocki Seweryn - Susk	88. Sulkowski Wiesław - Sierpc
62. Niedziałkowski Stanisław - Osiek	89. Swieczkowski Tomasz - Słupia
63. Nowicki Apolinary - Zawidz	90. Szumański Alfred - Szumanie
64. Okoński Ryszard - Pianki	91. Szwech Józef - Rycharcice
65. Osiecki Jan - Mańkowo	92. Tomaszewski Jan - Bombalice
66. Osiecki Julian - Mańkowo	93. Turbacz Czesław - Reczewo
67. Pacholec Kazimierz - Węgrzynowo	94. Urbański Henryk - Gozdowo
68. Pełowski Jan - Górtaty	95. Wawrzyński Stanisław - Kolczyn
69. Pesta Władysław - ul. Narutowicza Sierpc	96. Wasirski Władysław - Lipniki
70. Piątkowski Józef - ul. Piastowska Sierpc	97. Watkowski Franciszek - Gorzeń
71. Piątkowski Zygmunt - Piaski	98. Wawrocki Jan - Osiek
72. Piórkowski Pantaleon - Zalesie	99. Wierciński Waclaw - Białasy
73. Placek Mieczysław - Antoniewo	100. Winnicki Wiesław - Sierpc
74. Plotnicki Stanisław - Babiec	101. Wierzbicki Stanisław - Piastowo
75. Rudzki Jan - Warzyn	102. Wiśniewski Franciszek - Węgrzynowo
76. Rutkowski Mieczysław - Dąbrówka	103. Wójciak Stanisław - Kosemin
77. Rycharski Stanisław - Dobrzeniec	104. Wujek Stanisław - Rogieniec
78. Rzeszotarski Czesław - Pszczele	105. Zacharski Jan - Zalesie
79. Rzeszotarski Donald - Pszczele	106. Zarecki Stanisław - Zgleniec
80. Rzeszotarski Zdzisław - Pszczele	107. Ziółkowski Jan - Woła Grąbiecka
81. Siemiński Zdzisław - Zgagowo	108. Ziółkowski Stefan - Gójsk
82. Sliwiński Józef - Adamowo	109. Ziółkowski Witold - Osiek
83. Sobieszek Paweł - Rempin	110. Żółtański Kazimierz - Lelice
84. Sobolewski Henryk - Skoczkowo	111. Żurawski Janusz - Gorzewo
85. Staśkiewicz Roman - Kapuśniki	112. Żurawski Zygmunt - Bożewo

PRZYPISY

- ¹. Rozkaz Nr 036 Ministerstwa Obrony Narodowej.
- ². Interpelacja do prezesa Rady Ministrów.
- ³. Rozkaz Nr 008 Ministerstwa Obrony Narodowej.
- ⁴. Dekret z dnia 13 czerwca 1946 r.
- ⁵. Rejestr członków Związku Represjowanych Żołnierzy-Górników znajdujący się w posiadaniu Zarządu Okręgu Związku w Płocku.
- ⁶. Rejestr członków rejonu sierpeckiego w posiadaniu Zarządu.
- ⁷. Tabela sporządzona przez autora w oparciu o dane uzyskane z deklaracji członkowskich Związku.
- ⁸. Tabela sporządzona przez autora w oparciu o dane uzyskane z deklaracji członkowskich Związku.
- ⁹. Tabela sporządzona przez autora w oparciu o dane uzyskane z deklaracji członkowskich.
- ¹⁰. Pismo Wiceministra Obrony Narodowej.
- ¹¹. Zaświadczenie Wojskowej Komendy Uzupelnień w Płocku.